

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

ЦИБУЛІН ТАРАС ГРИГОРОВИЧ

УДК 342.92

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ РОБОТИ
МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

РЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора юридичних наук

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Державному вищому навчальному закладі
«Ужгородський національний університет».

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор,
заслужений працівник освіти України

Шаповал Роман Володимирович,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
завідувач кафедри адміністративного права
та адміністративної діяльності;

доктор юридичних наук, професор

Доненко Валерій Вікторович,
Університет митної справи та фінансів,
професор кафедри публічного та приватного права;

доктор юридичних наук, професор

Манжула Андрій Анатолійович,
Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка,
професор кафедри галузевого права
та правоохоронної діяльності.

Захист відбудеться «05» грудня 2025 року о «09⁰⁰» годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 61.051.07 Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» за адресою: 88000, м. Ужгород, пл. Народна, 3 (зала вченої ради).

З дисертацією можна ознайомитися в національній бібліотеці Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» за адресою: 88000, м. Ужгород, вул. Університетська, 14.

Реферат розісланий «05» листопада 2025 року.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Т.П. Попович

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. За останні десятиліття в Україні відбулися важливі зміни у суспільстві, які пов'язані із: 1) досягненнями науково-технічного прогресу та процесом їх практичного впровадження в реальне життя; 2) поширенням використання інформаційних технологій у багатьох сферах суспільного життя (не є виключенням у цьому сенсі і діяльність органів виконавчої влади); 3) процесами розбудови в нашій країні та у всьому світі інформаційного суспільства та інформаційної держави. Всі ці процеси суттєво впливають на розвиток науки адміністративного права, вдосконалення адміністративного законодавства та підвищення ефективності правозастосовної діяльності суб'єктів публічного управління. У зв'язку із цим:

– у науці адміністративного права потребували переосмислення питання: щодо місця інформаційних відносин у предметі адміністративного права; щодо форм та способів адміністративно-правового регулювання таких відносин; щодо наділення адміністративно-правовим статусом учасників інформаційних правовідносин; щодо особливостей участі в таких правовідносинах суб'єктів публічного управління та ін.;

– у сфері адміністративного законодавства потребували належного правового регулювання інформаційні права й обов'язки приватних осіб та інформаційні повноваження суб'єктів публічного управління, а також інші відносини, які тісно пов'язані зі створенням, збиранням, одержанням, зберіганням, використанням, поширенням, охороною і захистом інформації;

– у сфері правозастосовної діяльності суб'єктів публічного управління виникла потреба у вдосконаленні форм і способів здійснення владної діяльності із залученням до цього процесу сучасних інформаційно-технічних засобів.

Не відстаючи від змін у житті українського суспільства, наука адміністративного права виробила та запропонувала комплекс заходів щодо вирішення вище озвучених потреб теоретичного і практичного характеру. Втім не всі проблеми, що існують у цій сфері, мали належне наукове осмислення і, як наслідок, залишаються без належного наукового обґрунтування шляхів їх вирішення, без якісного адміністративно-правового забезпечення та без ефективної реалізації на практиці. Одна із таких невирішених на сьогодні проблем – це адміністративно-правове забезпечення інформаційно-аналітичної роботи Міністерства юстиції України. До основного кола невирішених питань у цій сфері можна віднести: 1) відсутність в юридичній науці інформаційно-аналітичної діяльності як правової категорії, адже в наукових та правових джерелах такий термін використовується як здобуток інших наукових напрямів (таких як теорія управління, менеджмент, бібліотечна справа, інформатика та ін.); 2) відсутність у джерелах права єдиного терміна, який би, по-перше, чітко визначав діяльність як інформаційно-аналітичну, по-друге, однаково іменував її види та результати; 3) наявність розриву між теоретичними знаннями про інформаційно-аналітичну діяльність, нормами права, що регулюють

відповідний вид діяльності, та практичною діяльністю Міністерства юстиції України і його структурних підрозділів.

Характеризуючи стан наукового розроблення питань адміністративно-правового забезпечення інформаційно-аналітичної роботи Міністерства юстиції України, слід виділити щонайменше три комплекси джерел. По-перше, це праці, в яких інформаційна, аналітична та інформаційно-аналітична діяльності розкриваються як соціальні явища, таких науковців, як: А. Баранецька, В. Варенко, І. Задорожний, І. Захарова, П. Родіонов, Ю. Сурмін, Д. Тарасенко, Л. Філіпова та ін.

По-друге, це наукові джерела, в яких інформаційна, аналітична та інформаційно-аналітична діяльності розглядаються як явища правової дійсності. Найважливішими серед цієї групи джерел стали праці таких авторів, як: І. Арістова, В. Баскаков, Д. Белов, К. Беляков, Ю. Бисага, Є. Бовкун, А. Боровик, В. Доненко, В. Єльцов, В. Залізник, Л. Коваленко, Б. Кормич, Д. Красіков, О. Логінов, В. Лозовий, О. Мандзюк, А. Манжула, О. Маруженко, А. Марущак, О. Марценюк, В. Мацюк, М. Осядла, Р. Свистович, О. Сибіга, О. Синєокий, В. Цимбалюк, Т. Чернадчук, Р. Шаповал та ін.

По-третє, це праці, в яких безпосередньо досліджуються питання реалізації адміністративно-правового статусу суб'єктами публічного управління, в тому числі з питань реалізації інформаційно-аналітичної діяльності. Варто назвати такі імена, як: О. Крупчан, Л. Кузенко, Ю. Мельник, В. Мельченко, Т. Мехтієва, О. Миколенко, О. Моргунов, Ю. Мосенко, О. Музичук, Н. Новицька, Т. Рекуненко, Д. Семир'янов, С. Сенік, О. Сировой, І. Стаценко-Сургучова, Н. Сугоняко, М. Танчинець, А. Царук та ін.

Разом із тим в юридичній літературі відсутні комплексні праці, які присвячені адміністративно-правовому забезпеченню інформаційно-аналітичної роботи Міністерства юстиції України.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертація виконана відповідно до Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021–2025 рр.; Закону України «Про Національну програму інформатизації» від 1 грудня 2022 р. № 2807-ІХ; Указу Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722 «Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року»; Концепції впровадження інформаційної системи управління людськими ресурсами в державних органах та затвердження плану заходів щодо її реалізації, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 грудня 2017 р. № 844-р; Зasad реалізації органами виконавчої влади принципів державної політики цифрового розвитку, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 30 січня 2019 р. № 56; Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 р., схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 526-р; Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2020 р. № 1556-р.

Мета дослідження. Мета дисертаційної роботи полягає у розкритті особливостей адміністративно-правового забезпечення інформаційно-аналітичної роботи Міністерства юстиції України, у розробці з урахуванням сучасних наукових досліджень теорії інформаційно-аналітичної діяльності як невід'ємного елемента публічно-владної діяльності суб'єктів публічного управління, а також у вдосконаленні на цій підставі положень чинного адміністративного законодавства.

Для досягнення вказаної мети в дисертаційній роботі поставлено й вирішено такі основні *задачі*:

- визначити особливості розвитку наукової думки про інформаційно-аналітичну роботу та діяльність у науці адміністративного права;
- розкрити методологічні особливості дослідження адміністративно-правового забезпечення інформаційно-аналітичної роботи Міністерства юстиції України;
- на підставі аналізу представлених у наукових джерелах підходів до визначення інформаційної діяльності розкрити її зміст як сучасного соціального і правового явища;
- розкрити зміст та особливості аналітичної діяльності як явища соціально-правової дійсності;
- охарактеризувати особливості публічно-владної діяльності органів виконавчої влади;
- розкрити особливості інформаційно-аналітичної діяльності як явища соціальної та правової дійсності;
- визначити види інформаційно-аналітичної діяльності, які є поширеними у суспільстві та діяльності органів публічного управління;
- охарактеризувати результати інформаційно-аналітичної діяльності, які використовуються у суспільстві і діяльності органів публічного управління;
- визначити інформаційно-аналітичну діяльність як елемент зовнішньої публічно-владної діяльності;
- охарактеризувати сучасні підходи до визначення компетенції Міністерства юстиції України як суб'єкта публічного адміністрування та розкрити специфіку її нормативного забезпечення;
- розкрити зв'язок та взаємовплив між елементами компетенції Міністерства юстиції України та інформаційно-аналітичною діяльністю;
- охарактеризувати інформаційно-аналітичну діяльність як елемент внутрішньої організаційно-управлінської діяльності, яка здійснюється в органах публічного управління та Міністерстві юстиції України.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у процесі адміністративно-правового забезпечення інформаційно-аналітичної роботи Міністерства юстиції України.

Предметом дослідження є адміністративно-правове забезпечення інформаційно-аналітичної роботи Міністерства юстиції України.

Методи дослідження. У ході дисертаційного дослідження використано класичну систему філософських, загальнонаукових та спеціально-юридичних методів дослідження, які дали змогу дослідити адміністративно-правове забезпечення інформаційно-аналітичної роботи Міністерства юстиції України та визначити перспективні напрями вирішення теоретичних проблем у цій сфері та шляхи удосконалення національного законодавства. Як основний загальнонауковий метод використовувався діалектичний метод наукового пізнання, завдяки якому здійснено загальнотеоретичне дослідження інформаційно-аналітичної діяльності як елементу функціонування Міністерства юстиції України (розділи 1, 2, 3, 4).

Логіко-семантичний метод використано для дослідження дефініцій, які у сукупності допомагають розкрити тему дисертаційного дослідження (підрозділи 1.2, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 4.1, 4.4), зокрема з'ясовано співвідношення термінів «інформаційно-аналітична робота» і «інформаційно-аналітична діяльність» (підрозділ 1.2), розкрито зміст терміна «інформаційна діяльність» (підрозділ 2.1), з'ясовано зміст терміна «аналітична діяльність» (підрозділ 2.2), розкрито змістове співвідношення понять «інформаційна діяльність», «аналітична діяльність» та «інформаційно-аналітична діяльність» (підрозділ 3.1), висвітлено змістове наповнення поняття «владна діяльність» (підрозділ 2.3), розкрито сутність понять «зовнішня публічно-владна діяльність» (підрозділ 4.1) та «внутрішня організаційно-управлінська діяльність» (підрозділ 4.4).

Історичний метод використано під час висвітлення особливостей історичного розвитку наукової думки про інформаційно-аналітичну роботу та діяльність у науці адміністративного права (підрозділ 1.1). Методи моделювання, аналізу та синтезу були використані для розробки пропозицій щодо удосконалення законодавства (розділи 3, 4). Метод групування та системно-структурний підхід допомогли визначитись із методологічними особливостями дисертаційного дослідження (підрозділ 1.2), із видами інформаційно-аналітичної діяльності, що використовуються як приватними особами в повсякденному житті, так і суб'єктами публічного управління, зокрема Міністерством юстиції України під час реалізації своєї компетенції (підрозділи 3.2, 3.3), із елементним складом адміністративної компетенції Міністерства юстиції України (підрозділи 4.2, 4.3).

Нормативну основу роботи становлять Конституція України, акти Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, центральних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, міжнародні нормативно-правові акти, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Емпіричну базу дослідження становлять узагальнення практичної діяльності суб'єктів владних повноважень, політико-правова публіцистика, довідкові видання, статистичні матеріали тощо.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що дисертація є одним із перших у вітчизняній адміністративно-правовій науці цілісним комплексним дослідженням, яке присвячене розкриттю особливостей адміністративно-правового забезпечення інформаційно-аналітичної роботи Міністерства юстиції України, розробці з урахуванням сучасних наукових досліджень теорії інформаційно-аналітичної діяльності як невід'ємного елемента публічно-владної діяльності суб'єктів публічного управління та вдосконаленню на цій підставі положень чинного адміністративного законодавства. У результаті проведеного дослідження сформульовано нові наукові положення і висновки, запропоновані особисто здобувачем, зокрема:

уперше:

– на основі аналізу тенденцій розвитку сучасної адміністративно-правової наукової думки про інформаційно-аналітичну роботу (діяльність) були визначені історичні періоди її еволюції, кожен з яких мав свої особливості, які зумовлені соціально-політичною ситуацією в країні та рівнем правового регулювання в Україні інформаційних відносин. Це дозволило, по-перше, пояснити розбіжності у визначенні змістового наповнення поняття «інформаційно-аналітична робота (діяльність)» в економічних, управлінських, правових та інших науках, які охоплюють інформаційно-аналітичну роботу (діяльність) своїм об'єктом дослідження; по-друге, звернути увагу на існування недоліків з цього питання в адміністративно-правових дослідженнях;

– запропоновано перелік методологічних особливостей дослідження інформаційно-аналітичної роботи (діяльності) Міністерства юстиції України в адміністративному праві, що дозволило обґрунтувати структуру проведеного дослідження та запропонувати науково-аргументовані висновки по ній;

– на основі аналізу наукових джерел, які присвячені визначенню змісту понять «робота» та «діяльність», запропоновано критерії та сфери використання у праві, де ці поняття можна використовувати як синоніми або як такі, що мають своє специфічне змістове наповнення. Це дозволило в межах проведеного дослідження усунути протиріччя між змістовим наповненням понять «інформаційно-аналітична робота» та «інформаційно-аналітична діяльність»;

– запропоновано аналіз особливостей реалізації інформаційно-аналітичної діяльності через поділ публічно-владної діяльності Міністерства юстиції України на два види – зовнішню та внутрішню, що дозволило висвітлити два специфічні прояви інформаційно-аналітичної діяльності центрального органу виконавчої влади: 1) як елемента зовнішньої публічно-владної діяльності міністерства; 2) як елемента внутрішньої організаційно-управлінської діяльності у структурних підрозділах міністерства;

– на підставі аналізу сучасних підходів до адміністративної компетенції суб'єктів публічного управління розкрито зв'язок та взаємовплив інформаційно-аналітичної діяльності з кожним елементом компетенції Міністерства юстиції України;

– розкрито вплив структури Міністерства юстиції України, розподілу праці між його структурними підрозділами та між фахівцями різних рівнів управлінської вертикалі на особливості здійснення в центральному органі виконавчої влади інформаційно-аналітичної діяльності;

удосконалено:

– наукові положення щодо визначення поняття «інформаційно-аналітична діяльність», що дало можливість виявити прогалини та інші недоліки в чинному законодавстві щодо використання цього терміна та надати пропозиції щодо їх вирішення;

– положення щодо адміністративно-правового статусу та компетенції суб'єктів публічного управління, що дозволило сформулювати низку пропозицій стосовно вдосконалення положень нормативно-правового акта, який закріплює адміністративно-правовий статус та компетенцію Міністерства юстиції України;

набули подальшого розвитку:

– теоретичні положення стосовно змісту поняття «інформаційна діяльність», що дозволило розкрити зміст та відмінності інформаційної діяльності, по-перше, як соціального явища, по-друге, як елементу функціонування публічної влади, а також запропонувати авторські визначення інформаційної діяльності у соціальній та публічно-владній сферах;

– положення про аналітичну діяльність як соціально-правове явище, що дозволило в подальшому розглядати зміст інформаційно-інформаційної діяльності не тільки крізь призму специфіки об'єкта такої діяльності – «інформації», а й крізь призму специфіки суб'єкта, який здійснює інформаційно-аналітичну діяльність – «аналітика»;

– теоретичні засади про владну діяльність органів виконавчої влади, що дозволило розкрити зв'язок між інформаційно-аналітичною та публічно-владною діяльністю Міністерства юстиції України;

– положення щодо змістового розуміння інформаційно-аналітичної діяльності як самостійного виду діяльності серед інформаційної та аналітичної діяльності, що дозволило визначитись із особливостями, які притаманні інформаційно-аналітичній діяльності та відрізняють її від інформаційної та аналітичної діяльностей;

– теоретичні положення щодо публічного адміністрування, що дало можливість використати цей термін для розкриття специфіки зовнішньої публічно-владної діяльності Міністерства юстиції України;

– положення стосовно організаційно-управлінської діяльності в органах публічного управління, що дозволило Міністерство юстиції України розглядати як управлінську систему, що складається із чисельних елементів (структурних підрозділів, рівнів управління, підпорядкованих один одному посад і ін.), кожен із яких вносить свій вклад у реалізацію компетенції Міністерства юстиції України, в тому числі шляхом здійснення певного обсягу інформаційно-аналітичної роботи.

Практичне значення отриманих результатів полягає у тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес та можуть бути використані у:

– *науково-дослідній сфері* – під час проведення наукових семінарів, наукових досліджень;

– *правотворчості* – для підготовки пропозицій до чинного законодавства України з питань адміністративно-правового забезпечення інформаційно-аналітичної діяльності та питань функціонування Міністерства юстиції України;

– *правозастосовчій діяльності* – з метою вдосконалення діяльності Міністерства юстиції України та його структурних підрозділів;

– *навчальному процесі* – під час підготовки навчальної літератури, навчальних програм, навчально-методичних матеріалів, під час викладання лекцій, під час проведення семінарських і практичних занять з дисциплін «Адміністративне право України» і «Адміністративне процедурне право».

Особистий внесок здобувача. Основні положення й висновки дисертації розроблено автором самостійно з використанням новітніх досягнень вітчизняної науки адміністративного права та робіт зарубіжних учених-адміністративістів. Усі положення й висновки, викладені в дисертації, ґрунтуються на власних дослідженнях автора.

Апробація матеріалів дисертації. Результати дослідження, його основні висновки й рекомендації оприлюднені на 7 науково-практичних конференціях: «Scientific innovations in law amidst the impact of the Russian-Ukrainian war on the legal system» (м. Рига, Латвійська Республіка, 7–8 лютого 2024 р.); «The latest law developments» (м. Влоцлавек, Республіка Польща, 3–4 квітня 2024 р.); «Advances in law: the view of domestic and foreign scholars» (м. Рига, Латвійська Республіка, 3–4 жовтня 2024 р.); «Modern Achievements in Legal Science and Practice» (м. Рига, Латвійська Республіка, 19–20 березня 2025 р.); «Права людини та публічне врядування» (м. Чернівці, 30 травня 2025 р.); «Теоретичні та практичні проблеми реалізації норм права» (м. Кременчук, 5–7 грудня 2024 р.); «Theoretical foundations of law, public management and practice of their application» (м. Рига, Латвійська Республіка, 25–26 грудня 2024 р.).

Публікації. Основні положення та результати дисертації відображені в 21 науковій статті, з яких 3 статті опубліковані в наукових зарубіжних виданнях, що включені до наукометричних баз Scopus і Web of Science, та 18 статей – у періодичних виданнях України, що визнані як фахові з юридичних дисциплін, а також у 7 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, чотирьох розділів, які містять 12 підрозділів, висновків, додатків та списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації становить 504 сторінки, у т. ч. основного тексту – 406 сторінок. Список використаних джерел налічує 554 найменування.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначаються її зв'язок із науковими програмами, планами, темами, мета і завдання, об'єкт і предмет, методи дослідження, розкривається наукова новизна та практичне значення одержаних результатів, наводяться відомості про апробацію результатів і публікації.

Розділ 1 «Методологічні засади дослідження інформаційно-аналітичної роботи Міністерства юстиції України» складається з двох підрозділів, в яких розкрито історію розвитку досліджень інформаційно-аналітичної роботи в адміністративному праві та методологічні засади проведеного дисертаційного дослідження.

У *підрозділі 1.1 «Особливості розвитку наукової думки про інформаційно-аналітичну роботу та діяльність в науці адміністративного права»* здобувач здійснив аналіз наукових джерел, які присвячені розкриттю поняття «інформаційно-аналітична робота (діяльність)», а також характеристиці етапів розвитку досліджень у цій сфері у сучасному адміністративному праві України.

На підставі аналізу наукових джерел в історії розвитку адміністративно-правової наукової думки про інформаційно-аналітичну роботу (діяльність) було виділено три періоди.

Перший період (з 1991 по 1999 рр.) характеризується тим, що інформаційно-аналітична робота (діяльність) дуже рідко була предметом дискусій як у комплексних наукових працях, так і в наукових статтях України. Зумовлено це було тенденціями формування в Україні інформаційного суспільства, інформаційної держави та інформаційного законодавства. Поряд з процесом переходу від тоталітарного до демократичного режиму управління та розбудови правової держави в Україні почалися процеси інформатизації суспільства. Все це вимагало переосмислення не тільки засад державного управління, а й засад взаємодії держави і суспільства в нових умовах. Тому таке соціально-правове явище, як «інформаційно-аналітична робота (діяльність)», цілеспрямовано не досліджувалося в межах адміністративного права.

Другий період (з 2000 по 2013 рр.) характеризується тим, що в межах національного права почало швидко розвиватись інформаційне право, яке мало комплексний характер та охоплювалося предметом досліджень відповідної спеціальності – «12.00.07». Підґрунтям же для формування в Україні інформаційного права став активний розвиток (починаючи з 1991 р.) інформаційного законодавства, яке використовувало терміни і поняття зі сфери інформатики та інших соціальних наук, пов'язаних із використанням інформації, наприклад, «засоби інформатизації», «інформаційна технологія», «інформаційний ресурс» та ін. Розвиток інформаційних технологій в Україні вплинув і на окремі положення теорії управління, яка завжди розглядала інформацію як один із важливих засобів забезпечення ефективності управління в органах державної влади та місцевого самоврядування. Адміністративне ж

право, яке традиційно розглядається як галузь права, яка забезпечує не тільки взаємодію органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування із юридичними та фізичними особами, а й функціонування органів виконавчої влади, почало розглядати інформацію не тільки як об'єкт правового регулювання (що притаманно інформаційному праву), не тільки як засіб прийняття ефективних управлінських рішень (що притаманно теорії управління), а й як сферу реалізації публічно-владних функцій. Відповідно, період з 2000 по 2013 рр. ознаменувався:

- формуванням самостійних підходів у теорії управління та теорії інформаційного права до змісту явищ інформаційного характеру, принаймні, до поняття «інформаційно-аналітичне забезпечення»;

- намаганнями теорії адміністративного права пояснити особливості функціонування органів виконавчої влади через категоріальний апарат, який був розроблений інформатикою, теорією управління та інформаційним правом;

- відсутністю в теорії адміністративного права намагань наповнити поняття «інформаційно-аналітична робота (діяльність)» адміністративно-правовим змістом (відповідно, термін широко використовувався в науково-дослідних працях, але його зміст належним чином не розкривався).

Третій період (з 2014 р. дотепер) характеризується тим, що з'явилися перші комплексні праці, в яких інформаційно-аналітична робота (діяльність) охоплювалась предметом відповідного дослідження (А. Царук, Н. Сугоняко та ін.) або розкривалась у змісті наукової праці (С. Сенік, О. Мандзюк і ін.). Втім у сфері адміністративно-правових досліджень суттєвих змін, порівняно із попередніми періодами, не відбулося. Інформаційно-аналітична робота (діяльність) не розглядалась як окремих та важливий напрям діяльності органів виконавчої влади в науково-дослідних працях, присвячених особливостям функціонування органів виконавчої влади та безпосередньо органів юстиції в Україні.

У підрозділі 1.2 «Співвідношення понять “інформаційно-аналітична робота” і “інформаційно-аналітична діяльність” та особливості методології дослідження» дисертант розкрив особливості проведеного ним дослідження інформаційно-аналітичної роботи Міністерства юстиції України, які вплинули на логіку викладення матеріалу та послідовність обґрунтування висновків та інших результатів дослідження.

Наголошено на тому, що вчені, пропонуючи аналіз загальносоціальних та міжгалузевих підходів до визначення інформаційно-аналітичної роботи чи діяльності, не враховують специфіку публічно-правового регулювання діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, а також оминають проблему спеціалізації категорій і понять, що залучаються до адміністративно-правових досліджень. Отже, рівень дослідженості цих соціальних явищ у механізмі адміністративно-правового регулювання залишається низьким. Теоретична проблема полягає і у тому, що відсутній єдиний підхід у юридичній науці до визначення змісту понять «робота» і «діяльність», а також стосовно співвідношення їх змісту. Встановлено, що в

науковій літературі трапляються випадки, коли:

а) зміст поняття «*аналітична діяльність*» розкривається через термін «*робота*» і, навпаки, коли зміст поняття «*аналітична робота*» розкривається через термін «*діяльність*» (О. Мандзюк, О. Моргунов і ін.);

б) поняття «*інформаційно-аналітична діяльність*» змістовно поділяється на два рівні робіт – інформаційну й аналітичну роботу (І. Задорожний, І. Захарова, Д. Тарасенко, Л. Філіпова та ін.);

в) *інформаційно-аналітичну роботу* визначають та характеризують як окремий вид *діяльності* (Д. Семир'янов і ін.).

Зроблено висновок, що будь-яка «*діяльність*» є «*роботою*», але не всяка «*робота*» є «*діяльністю*», адже:

а) «*робота*» характеризує процес функціонування як суб'єктів соціальних відносин, так і предметів матеріального світу. Зокрема, функціонування комп'ютера характеризується через термін «*робота*», тоді як функціонування публічного службовця можна охарактеризувати через використання двох термінів «*робота*» і «*діяльність*»;

б) «*робота*» характеризує процеси функціонування суб'єктів соціальних відносин як зовні, так і всередині, тоді як «*діяльність*» характеризує тільки зовнішні прояви таких суб'єктів;

в) «*робота*» часто підтверджує факт існування об'єкта матеріального світу та його дієвість, тоді як «*діяльність*» взагалі не характеризує особливості об'єкта матеріального світу (тому комп'ютер «*робить*», а державний реєстратор, який сидить за цим комп'ютером, «*здійснює діяльність*» або «*робить*»).

З огляду на специфіку функціонування Міністерства юстиції України, а також критерії щодо розмежування понять «*робота*» і «*діяльність*» зроблено висновок, що у характеристиці особливостей функціонування міністерства та його працівників можна використовувати як тотожні поняття «*інформаційно-аналітична робота*» та «*інформаційно-аналітична діяльність*».

Розділ 2 «Теоретичні засади дослідження інформаційно-аналітичної діяльності в механізмі реалізації публічної влади» складається з трьох підрозділів, в яких обґрунтовується зв'язок інформаційної та аналітичної діяльності як соціальних явищ, з правовим регулюванням та владною діяльністю суб'єктів публічного управління, що стало важливою теоретичною базою для наступних підрозділів дисертації.

У **підрозділі 2.1 «Наукові підходи до визначення інформаційної діяльності як соціально-правового явища»** здобувач здійснив аналіз наукових джерел, які присвячені розкриттю поняття «*інформаційна діяльність*» як явища соціальної і правової дійсності.

Встановлено, що в науковій літературі сформувалося чотири доктринальні концепції до визначення змісту інформаційної діяльності – публічно-орієнтована, управлінська, сервісно-орієнтована та інтегративна.

Публічно-орієнтована концепція підкреслює роль доступу до публічної інформації як засадничого інструмента демократизації, прозорості та підзвітності. Водночас її сильні сторони (фокус на відкритості й громадській активності) супроводжуються низкою обмежень: редукція діяльності лише до функції доступу інформації; недооцінка процесів збору, обробки і збереження інформації; ігнорування активного управління інформаційними ресурсами та недостатня увага до технологічних і безпекових аспектів у цифровому середовищі.

Управлінська концепція розглядає інформаційну діяльність як ресурс для ефективності публічного управління, що сприяє систематизації та раціоналізації інформаційних процесів. Її переваги полягають у орієнтації на організаційну впорядкованість і забезпечення функціональних потреб органів влади, проте ця концепція має суттєві недоліки: вразлива до централізації, інерційності та інформаційної асиметрії; вона менше пристосована до швидких соціально-технологічних змін і гальмує інновації в інформаційному забезпеченні публічних послуг.

Сервісно-орієнтована концепція концентрується на задоволенні інформаційних потреб громадян у рамках встановлених правил і процедур. Її цінність полягає у орієнтації на користувача та у концентрації на якості надання інформаційних послуг, однак у разі її застосування існує ризик надмірної стандартизації, формалізації та зниження уваги до стратегічного управління інформаційними ресурсами, що обмежує потенціал інформації як інструмента публічної політики.

Інтегративна концепція пропонує синтез принципів публічності, адміністративної ефективності та сервісної орієнтації, намагаючись при цьому створити синергетичну модель інформаційної діяльності. З теоретичної точки зору вона є найбільш привабливою для сучасного цифрового урядування, втім, з практичної точки зору вона вимагає високої ресурсозатратності, породжує складнощі у міжвідомчій координації, не вирішує внутрішні конфлікти між принципами публічності й ефективності та ризики створення громіздких інституцій, що вимагають тривалого запровадження та педантичного і добросовісного використання передбаченого інструментарію.

Встановлено, що загальною константою для всіх підходів є те, що інформаційна діяльність виступає ключовим соціальним феноменом: динамічною, комунікативною, технологічно зумовленою та водночас ресурсом влади, який формує і трансформує інструменти суспільства.

Встановлено, що інформаційній діяльності як правовому явищу притаманні свої особливості: а) вона служить засобом реалізації прав і свобод людини, зокрема права на доступ до інформації, закріпленого в Конституції України та Європейській конвенції, і сприяє забезпеченню верховенства права, обізнаності громадян та контролю за діяльністю органів влади; б) її здійснення підпадає під комплексне правове регулювання збирання, обробки, зберігання й поширення інформації; в) за загальним правилом має публічний характер, а виключення із правила передбачені чинним законодавством; г) спрямована на

забезпечення юридичної визначеності, а саме на відкритість правової інформації про норми, судові рішення та діяльність органів, що дозволяє уникати правових колізій і підвищує стабільність правової системи; г) має специфічні форми та методи реалізації, наприклад, вона реалізується через офіційне оприлюднення актів, ведення державних реєстрів, публічні слухання, роз'яснення норм і надання інформації щодо електронних послуг, порталів відкритих даних і ін.

Підкреслено, що інформаційна діяльність має широке використання у сфері функціонування Міністерства юстиції України, зокрема: забезпечує формування обґрунтованої державної політики; сприяє створенню позитивного іміджу та зміцненню довіри до органів влади; підвищує рівень правової культури та юридичної визначеності у суспільстві; забезпечує ефективність внутрішнього управління та якість прийняття управлінських рішень; підвищує доступність та результативність надання публічних послуг.

У *підрозділі 2.2 «Аналітична діяльність як явище соціально-правової дійсності»* дисертант розкрив роль аналітичної діяльності у соціальній і правовій сферах буття та визначив рівень дослідженості цього явища в наукових джерелах.

У дисертації висвітлено різноманітні підходи до визначення поняття «аналітична діяльність».

По-перше, детальному аналізу були піддані структурно-системний, інформаційно-прикладний і прогностично-стратегічний наукові підходи до визначення аналітичної діяльності, а також проаналізовані нормативна і культурологічна парадигми розуміння аналітичної діяльності з визначенням їх переваг і недоліків. Критичний аналіз виокремлених підходів та парадигм засвідчує, що кожен із них при методологічній цінності має певні обмеження: одна частина із них акцентує багато уваги на технологічних аспектах, нехтуючи суб'єктивним виміром; друга частина – абсолютизує методологічний складник, залишаючи поза увагою практичний контекст; третя частина – зосереджує увагу на інституційних формах, ігноруючи важливість індивідуально-творчого характеру аналітичної роботи. Це, на думку дисертанта, актуалізує необхідність розробки інтегративної концепції аналітичної діяльності, яка синтезувала б у собі різні підходи та відповідала сучасним викликам цифрової трансформації суспільства.

По-друге, були проаналізовані об'єктно-орієнтована і суб'єктно-центрична парадигми розуміння аналітичної діяльності, які ґрунтуються на різних онтологічних засадах. Об'єктно-орієнтована парадигма тлумачить аналітичну діяльність крізь призму інформації як об'єкта впливу, позиціонуючи її як різновид інформаційної роботи, спрямованої на перетворення масивів даних у структуровані відомості для прийняття рішень. Цей підхід акцентує увагу на технологічних аспектах: методах збору, алгоритмах обробки, статистичному аналізу, візуалізації результатів, моделюванні, оптимізації, машинних алгоритмах, аналізі графів, геопросторовому та текстовому аналізу. Аналітика набуває характеру технічної операції, що піддається формалізації, автоматизації

та стандартизації, а її ефективність оцінюється за критеріями точності, швидкості та практичної корисності висновків. Сучасні аналітичні технології забезпечують веб-інтерфейси моделювання даних, інтерактивні панелі, корпоративні звіти, інструменти прогнозування та штучний інтелект, що підтверджує інструментальну природу цього підходу. Суб'єктно-центрична ж парадигма визначає аналітичну діяльність не через об'єкт, а через суб'єкта – аналітика як інтелектуала з високими розумовими здібностями, професійним досвідом, критичним мисленням та сформованим світоглядом. У цьому випадку:

а) інформація виступає не самоціллю, а матеріалом, що набуває сенсу лише через інтерпретацію, осмислення та оцінку суб'єкта;

б) аналітична діяльність не зводиться до механічних операцій, а вимагає творчого застосування абстрактного мислення навіть у разі використання сучасних технологій.

Власне, суб'єктно-центрична парадигма дозволяє чітко відмежувати аналітичну діяльність від інформаційної, адже для суб'єкта інформаційної діяльності досить навичок з технічного оволодіння, обробки та іншої роботи з інформацією, то для суб'єкта аналітичної діяльності, окрім оволодіння технічними навичками, необхідно бути фахівцем-інтелектуалом, чия кваліфікація формується спеціальною освітою, досвідом та унікальними когнітивними здібностями.

Методологічні інструментарії об'єктно-орієнтованої і суб'єктно-центричної парадигм розуміння аналітичної діяльності різняться: об'єктно-орієнтований підхід зосереджується на розвитку інструментарію та інфраструктури, тоді як суб'єктно-центрична парадигма акцентує увагу на формуванні компетенцій аналітика, принципах його роботи та методологічно-цифровій культурі.

На думку дисертанта, наукове дослідження аналітичної діяльності має інтегрувати обидві перспективи, визнаючи, що її ядром є інтелектуальний процес, який реалізується в інформаційному середовищі за допомогою спеціальних методів, що дозволяє розвивати не тільки технологію аналітики, а й теорії та практики підготовки аналітиків, здатних до критичного аналізу, складних інтерпретацій, обґрунтованих висновків, прогнозів і рекомендацій.

Підкреслено, що аналітична діяльність має широкомасштабне та багатопланове використання і у сфері функціонування Міністерства юстиції України, наприклад, під час: 1) аналізу законопроектів і нормативних актів для оцінки їхнього потенційного впливу з урахуванням вимог національного законодавства до здійснення правотворчої діяльності; 2) моніторингу виконання правових реформ і імплементації міжнародних зобов'язань; 3) збору та обробки статистики щодо реєстраційних процедур, роботи державних реєстрів тощо; 4) оцінки ефективності адміністративних послуг та стану доступу громадян до правосуддя тощо.

У підрозділі 2.3 «Владна діяльність як об'єкт адміністративно-правових досліджень та її види» здобувач розкрив сутність владної діяльності, в межах якої та за допомогою якої часто реалізується і інформаційно-аналітична діяльність.

У зв'язку із тим, що тема дисертаційного дослідження пов'язана із владною діяльністю Міністерства юстиції України, в роботі було: 1) продемонстровано розмаїття підходів в юридичній науці до поняття «владна діяльність»; 2) розкрито специфіку досліджень владної діяльності як правового явища в науці адміністративного права; 3) охарактеризовано специфіку реалізації владної діяльності в органах виконавчої влади; 4) висвітлено класифікації владної діяльності за різними критеріями, що представлені у спеціальній літературі; 5) запропоновано класифікацію владної діяльності, яка має теоретичне і практичне значення для розкриття теми дослідження.

Наголошено, що в наукових джерелах реалізацію функцій і завдань держави, утвердження, забезпечення, охорону і захист прав та свобод людини через здійснення владної діяльності відносять до елементів функціонування держави. Своєю чергою функціонування органів публічного управління, до яких належать як державні органи, так і органи місцевого самоврядування, характеризується у спеціальній літературі як «владна діяльність», оскільки може здійснюватися лише на підставі повноважень, що випливають із публічної влади, як можливості примусово вплинути на поведінку підвладного об'єкта з метою задоволення публічного інтересу і створення умов для реалізації об'єктом його приватних інтересів.

У зв'язку із цим виникає потреба розмежування владної діяльності, що здійснюється державою, та владною діяльністю, яка реалізується іншими суб'єктами права. Зокрема, держава є механізмом налагодження, скеровування, адміністрування, управління суспільством та суспільними справами, поведінкою людей в їхніх взаєминах один з одним, наприклад, у тих із них, де учасники суспільних відносин мають дотичні потреби та інтереси і мають можливість їх реалізувати через спільну діяльність. Одностороннє, з боку держави, налагодження суспільних відносин є можливим за умови, що держава має владні повноваження, і порядок у суспільних відносинах забезпечується власне владною діяльністю держави. У соціальному ж просторі (у суспільних відносинах) виникає необхідність говорити про існування публічної влади та публічно-владної діяльності, а також про владу та владну діяльність, які реалізуються у приватному секторі. Публічно-владна діяльність, по-перше, реалізується не тільки державою та органами держави, а й іншими суб'єктами публічної влади, особливе місце серед яких посідають органи місцевого самоврядування, по-друге, завжди спрямована на забезпечення публічного інтересу. Владна ж діяльність, яка реалізується в приватному секторі, по-перше, реалізується керівниками, які наділені владними повноваженнями усередині суб'єкта приватного права (підприємства, фірми, організації і ін.) стосовно членів організації, по-друге, спрямована на забезпечення приватного інтересу.

Також у дисертації: а) проаналізовані такі види владної діяльності суб'єктів публічного управління, як правове регулювання та правореалізація; б) досліджено правозастосування як одну із форм правореалізації; в) розкрито особливості виконавчо-розпорядчої діяльності органів і посадових осіб апарату публічного управління як однієї із форм правозастосування; г) обґрунтовано необхідність поділу владної діяльності органів виконавчої влади на два основні види – зовнішня і внутрішня (організаційно-управлінська) діяльності, специфіка реалізації яких безпосередньо впливає і на специфіку реалізації інформаційно-аналітичної діяльності в публічно-правовій сфері.

Розділ 3 «Інформаційно-аналітична діяльність як адміністративно-правовий феномен» складається з трьох підрозділів, в яких розкрито зміст інформаційно-аналітичної діяльності та її співвідношення із поняттями «інформаційна діяльність» і «аналітична діяльність», а також висвітлено види та результати інформаційно-аналітичної діяльності.

У підрозділі 3.1 *«Інформаційно-аналітична діяльність як явище соціальної і правової дійсності»* здобувач обґрунтував авторську позицію щодо змістового наповнення поняття «інформаційно-аналітична діяльність».

Проаналізовано новітні підходи до розуміння інформаційно-аналітичної діяльності. Зазначено, що у сучасній науці співіснують три підходи до розуміння інформаційно-аналітичної діяльності: а) як складника інформаційно-аналітичного забезпечення; б) як пряму інформаційної діяльності; в) як синергетичного поєднання інформаційної та аналітичної діяльності. Доведено, що перші два підходи фіксують підпорядкований або допоміжний статус інформаційно-аналітичної діяльності і, попри організаційну зручність, мають системні обмеження: занижують роль аналізу, звужують сферу застосування до поточних потреб і не гарантують цілісності перетворення даних у знання для рішень.

Аргументовано думку, що найперспективнішою для розвитку теорії адміністративного права є синергетична концепція, в межах якої інформаційно-аналітична діяльність – це інтегрований цикл, у межах якого інформаційні процеси (збір, верифікація, збереження, доступ) невіддільні від аналітичних (критичне опрацювання, інтерпретація, моделювання, формулювання висновків і рекомендацій). Такий підхід підвищує керованість повного ланцюга «дані (відомості) – знання – рішення», забезпечує відтворюваність результатів і придатний як для оперативних, так і для стратегічних завдань (прогнозування, управління ризиками, політико-управлінське та бізнес-планування).

З'ясовано, що до ключових аспектів соціального впливу інформаційно-аналітичної діяльності можна віднести: 1) формування та здійснення впливу на публічний простір; 2) допомогу у підвищенні якості суспільного діалогу та сприяння спільному вирішенню проблем; 3) зміцнення довіри до публічних інституцій та підвищення легітимності їх рішень; 4) розширення можливих активностей громадян та посилення їхнього впливу на суспільні процеси; 5) забезпечення стійкості суспільства у кризових ситуаціях та протидію викликам та ін.

Підкреслено, що сучасний стан нормативного забезпечення інформаційно-аналітичної діяльності в Україні свідчить про послідовне оновлення законодавства з орієнтацією на європейські стандарти, водночас вимагає системних реформ, уніфікації підходів і технологічної адаптації.

У системі законодавства, що забезпечує функціонування інформаційно-аналітичної діяльності в Україні, запропоновано виділяти такі рівні: 1) акти загальнонаціонального рівня (наприклад, Конституція України та ін.); 2) міжнародно-правові та нормативно-правові акти, що визначають ключові аспекти формування і реалізації державної політики у сфері інформаційно-аналітичної діяльності; 3) міжнародно-правові та нормативно-правові акти, що безпосередньо регулюють інформаційно-аналітичну діяльність. На думку дисертанта, ця система нормативних актів побудована з урахуванням усіх необхідних аспектів національної політики України та міжнародних стандартів, які стосуються інформаційно-аналітичної діяльності.

Обґрунтовано висновок, що інформаційно-аналітична діяльність – це комплексний, багаторівневий процес, що ґрунтується на взаємодії двох ключових компонентів – об'єкта аналізу (інформації) та суб'єкта аналізу (аналітика), адже успіх та надійність кінцевого результату інформаційно-аналітичної діяльності залежать від якості обох складників та ефективності їх синергетичної взаємодії.

У *підрозділі 3.2 «Види інформаційно-аналітичної діяльності»* дисертант окреслив та охарактеризував види інформаційно-аналітичної діяльності.

Встановлено, що у наукових джерелах представлено декілька підходів до класифікації інформаційно-аналітичної діяльності, серед яких домінують: 1) поділ за сферами застосування (економіко-фінансова, соціальна, підтримка внутрішніх процесів органів влади, екологічна безпека тощо); 2) класифікація залежно від часових меж (оперативна, тактична, стратегічна); 3) поділ за рівнем просторового впливу (локальний, регіональний, глобальний). Кожному із цих підходів притаманна евристична цінність для вирішення окремих дослідницьких і практичних завдань, але саме аналіз цілі інформаційно-аналітичної діяльності є ключовим для вироблення цілісного та системного розуміння її функціонального значення в процесах формування політики в окремих сферах суспільної дійсності та публічного управління. За цим критерієм інформаційно-аналітичну діяльність запропоновано поділяти на чотири види: 1) науково-дослідну; 2) оціночну; 3) прогностичну; 4) практичного спрямування.

Доведено, що науково-дослідна інформаційно-аналітична діяльність, орієнтована на отримання нових знань, спрямована на систематичне розширення меж пізнання через використання наукової методології, виявлення об'єктивних закономірностей, формування теоретичних концепцій. Вона використовує класичні емпіричні та теоретичні підходи у поєднанні із: а) сучасними інструментами – математичними та імітаційними моделями; б) технологіями роботи з великими даними та методами штучного інтелекту.

Другим видом інформаційно-аналітичної діяльності є оціночна інформаційно-аналітична діяльність. Вона виступає важливою складовою частиною публічного управління та корпоративного менеджменту, забезпечуючи верифікований висновок про відповідність об'єкта, процесу чи суб'єкта нормативним, етичним і процедурним вимогам. Оціночна інформаційно-аналітична діяльність, по-перше, зменшує інформаційну асиметрію, забезпечує її правову визначеність, по-друге, працює з реальною інформацією «тут і зараз» та надає доказову інформацію для управлінських рішень (наприклад, рішення державного реєстратора).

Прогностична інформаційно-аналітична діяльність виступає системним інструментом для побудови ймовірнісних сценаріїв розвитку соціальних, економічних, екологічних та технологічних процесів, що базується на ретроспективному й оперативному аналізі даних. Вона забезпечує своєчасну ідентифікацію трендів, ризиків і можливостей завдяки класичним методам (таким як тренд-аналіз, часові ряди, сценарне планування, системна динаміка) з інструментами data science, машинного навчання та візуалізації (теплові карти, панелі показників).

Практична інформаційно-аналітична діяльність є ключовим видом, адже орієнтована на безпосереднє впровадження змін у правовій, організаційній, кадровій та інших сферах. Вона зосереджується на створенні готових до реалізації рішень, механізмів і процедур, що дозволяє оперативно реагувати на виклики та підвищувати ефективність функціонування інституцій. До її завдань належить проектна робота, розробка кадрових програм, формування маркетингових стратегій та оптимізація процесів.

Практично орієнтована інформаційно-аналітична діяльність постає як ключовий механізм трансформації аналітичних напрацювань у конкретні дії. Її унікальність полягає в орієнтації на створення готових до впровадження рішень, процедур та механізмів у правовій, організаційній та кадровій сферах. Використання сучасного інструментарію – від A/B-тестування і геоаналітики до спеціалізованих платформ, таких як DSS та BI-системи, забезпечує оперативність, обґрунтованість та високу ефективність управлінських процесів. Це дозволяє не лише оптимізувати поточну діяльність, а й вчасно та якісно реагувати на виклики, мінімізуючи ризики впровадження нововведень. Ключовою цінністю цього виду діяльності є його здатність генерувати прямий та вимірюваний соціально-економічний ефект, перетворюючи інвестиції в аналітику на стратегічний актив.

Запропонована типологія видів інформаційно-аналітичної діяльності є динамічною моделлю, де існує тісна синергія між усіма її компонентами. Наприклад, наукові дослідження закладають методологічний фундамент, а оціночні процедури забезпечують легітимність практичних рішень.

У підрозділі 3.3 «*Результати інформаційно-аналітичної діяльності*» дисертант окреслив та охарактеризував види результатів інформаційно-аналітичної діяльності.

Завершення інформаційно-аналітичної діяльності передбачає оформлення результатів у вигляді необхідної документації або інформаційного продукту, що є кінцевим результатом опрацювання вихідної інформації, виявлення причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків, їх зіставлення та вироблення нових знань.

У науковій літературі використовуються різні терміни для позначення кінцевих результатів інформаційно-аналітичної діяльності, наприклад, «результати інформаційно-аналітичної діяльності», «аналітичний документ», «інформаційний продукт» тощо. Встановлення чітких взаємозв'язків та ієрархії між цими категоріями має велике значення для уніфікації термінології, усунення двозначностей, візуалізації логіки інформаційного циклу, оптимізації управління інформаційними потоками та підвищення якості прийняття рішень. Крім того, це сприяє інтеграції інформації та аналізу, підвищуючи цінність отриманих даних, а також формує основу для розробки методології і стандартів в інформаційних технологіях і аналітиці, що є необхідною умовою ефективного управління інформацією та досягнення цілей інформаційно-аналітичної діяльності.

Встановлено, що у спеціальній літературі під інформаційним продуктом розуміють інформацію з експертною оцінкою, подану у матеріальному чи нематеріальному вигляді для задоволення споживчого попиту та багаторазового використання, що відповідає інформаційним потребам користувачів.

Доведено, що результати інформаційно-аналітичної діяльності – це комплексний інформаційний продукт, що включає узагальнені, систематизовані та інтегровані дані, які пройшли глибоке аналітичне опрацювання з використанням сучасних методів збору, обробки та інтерпретації інформації. Метою отримання та застосування таких результатів є надання обґрунтованої інформаційної підтримки для прийняття рішень, прогнозування майбутніх подій та формування комплексного розуміння досліджуваної предметної галузі. Результати інформаційно-аналітичної діяльності забезпечують доступність, достовірність і ефективне використання даних, слугуючи основою для прийняття рішень, створення інформаційних систем і підтримки комунікацій. До них належать як первинні масиви, так і організовані бази даних, інформаційні ресурси та візуалізації, що відповідають потребам користувачів і інтегрують інформаційний простір. До найбільш поширених у суспільстві результатів інформаційно-аналітичної діяльності належать аналітичні висновки, експертні оцінки та звіти, які були отримані у процесі аналізу інформації.

Також у дисертації було з'ясовано співвідношення понять «інформаційний документ», «аналітичний документ» та «інформаційно-аналітичний документ».

Розділ 4 «Інформаційно-аналітична діяльність як елемент владної діяльності Міністерства юстиції України» складається з чотирьох підрозділів, в яких розкрито специфіку правового забезпечення і реалізації інформаційно-аналітичної діяльності Міністерством юстиції України зовні (в межах його компетенції) та всередині (в межах внутрішньоорганізаційної управлінської діяльності).

У підрозділі 4.1 *«Інформаційно-аналітична діяльність як елемент зовнішньої публічно-владної діяльності»* здобувач обґрунтував особливості прояву інформаційно-аналітичної діяльності в межах компетенції суб'єктів публічного адміністрування, серед яких особливе місце посідає Міністерство юстиції України.

Встановлено, що зовнішньоуправлінська діяльність виявляє роль та значення відповідного органу виконавчої влади у системі державно-правової організації публічно-владного впливу на суспільство і суспільні відносини. Держава через діяльність органів виконавчої влади присутня всюди, де суспільні відносини врегульовані попередньо за допомогою норм права, і в публічно-правовому просторі, і в приватно-правовому, адже кожна норма права потребує якщо і не забезпечення реалізації через державно-правові механізми, то охорони й захисту через них – неодмінно.

У дисертації задля уникнення суперечностей у термінології та з метою дотримання логічності викладання результатів дослідження обґрунтовано позицію, згідно з якою зовнішню публічно-владну діяльність органів виконавчої влади можна іменувати публічним адмініструванням. Відповідно, органи виконавчої влади, їх посадові особи, реалізуючи практичну правозастосовну діяльність, оперують певним інструментарієм – інструментами публічного адміністрування.

Наголошено, що інструменти публічного адміністрування – це, власне, те, за допомогою чого посадові особи публічних адміністрацій щоденно реалізують покладені на них завдання із реалізації державної політики в підвладній галузі, сфері суспільних відносин, утверджуючи, забезпечуючи реалізацію прав і свобод людини, здійснюючи їх охорону і захист.

Дисертант проаналізував елементи, що входять до системи інструментів публічного адміністрування органів виконавчої влади, та підкреслив їх зв'язок із інформаційно-аналітичною діяльністю. Наголошено на тому, що органи виконавчої влади реалізують інформаційно-аналітичну діяльність безперервно, адже повсякчас здійснюють добір, акумуляцію, аналіз, фіксацію, видання інформації, оперування нею, де аналітичний складник є провідним. Інформаційно-аналітична діяльність має провідне значення в результативності та в досягненні мети публічного адміністрування, яке здійснюється через прийняття нормативно-правових (наприклад, завжди виникає необхідність проведення суттєвої інформаційно-аналітичної роботи в процесі розробки та прийняття нормативно-правових актів органами виконавчої влади) і адміністративних актів (наприклад, інформаційно-аналітична складова частина адміністративної процедури властива майже кожній стадії кожного

адміністративного провадження, адже адміністративно-процедурне законодавство встановлює чіткі вимоги до опрацювання адміністративним органом відповідної інформації, її аналітичну обробку перед тим, як власне рішення буде прийняте і зафіксоване, як результат розгляду адміністративної справи, в адміністративному акті).

Адміністративний договір і юридично значущі дії, як інструменти публічного адміністрування, також мають тісний зв'язок із інформаційно-аналітичною діяльністю. Зокрема, коли йдеться про адміністративний договір як інструмент публічного адміністрування, то інформаційно-аналітична діяльність проявляє себе під час оцінки підстав укладання адміністративного договору та оцінки результатів виконання договору, де обидва складники пов'язані із добором та опрацюванням відповідної інформації. Коли йдеться про юридично значущі дії як інструмент публічного адміністрування, то такі дії не вимагають видання адміністративного акта, адже реалізуються шляхом активних управлінських дій адміністративного характеру. Юридично значущі дії потребують оперативної оцінки стану об'єкта управління і вибір правильної форми державно-владного реагування, що передбачає певну інформаційно-аналітичну роботу зі станом об'єкта управління, і так само, як і у разі використання інших інструментів публічного адміністрування, результат їх практичної реалізації – управлінський результат – повністю залежить від повноти, об'єктивності і достовірності зібраної, акумульованої у правильний, визначений законодавством спосіб, аналітично опрацьованої і трансформованої відповідно до потреб вирішення певної управлінської проблеми інформації.

У підрозділі 4.2 «Сучасні підходи до визначення компетенції Міністерства юстиції України як суб'єкта публічного адміністрування та її нормативне забезпечення» розкрито елементи, що становлять зміст компетенції Міністерства юстиції України, а також визначено особливості їх нормативного закріплення з огляду на тему дисертаційного дослідження.

Наголошено на тому, що аналіз публічного адміністрування, яке здійснює Міністерство юстиції України, тільки крізь призму загальних засад зовнішньої публічно-владної діяльності органів виконавчої влади є недостатнім для розкриття його специфіки. Більш детальний аналіз специфіки функціонування Міністерства юстиції України, в тому числі з питань здійснення ним інформаційно-аналітичної діяльності, можливий через аналіз компетенції цього центрального органу виконавчої влади. Незважаючи на досить розвинуту в адміністративній науці теорію компетенції, в доктрині адміністративного права відсутні єдині підходи як до визначення змісту поняття «адміністративна компетенція», так і до його структурних елементів. До того ж національне законодавство містить суперечливі положення, а іноді і прогалини щодо закріплення окремих елементів адміністративної компетенції в нормативно-правових актах. Відповідно, такий підрозділ дисертації для здійсненого дослідження мав методологічне значення, яке полягало у визначенні чіткого переліку елементів компетенції Міністерства юстиції України з посиланням на відповідні норми чинного законодавства.

Встановлено, що елементи, які входять до структури адміністративної компетенції, повинні дати можливість здійснити повну характеристику такого органу як суб'єкта публічного адміністрування з оглядом на специфіку діяльності, яку орган призначений здійснювати, а також тих заходів та засобів, які він має можливість і повинен використовувати, впорядковуючи суспільні відносини у виконавчо-розпорядчий спосіб у певній законодавчо окресленій частині публічно-правового простору. Доведено, що до структури адміністративної компетенції Міністерства юстиції України обов'язково повинні включатися мета та завдання, предмет відання, повноваження та функції. В дисертації було розкрито їх зміст, а також звернуто увагу на недоліки правового регулювання окремих елементів адміністративної компетенції Міністерства юстиції України із визначенням можливих шляхів їх вирішення.

У *підрозділі 4.3 «Характеристика елементів компетенції Міністерства юстиції України та їх зв'язок із інформаційно-аналітичною діяльністю»* дисертант визначив та охарактеризував зв'язок інформаційно-аналітичної діяльності з кожним елементом компетенції Міністерства юстиції України.

Встановлено, що всі складники адміністративної компетенції Міністерства юстиції України характеризують його як спеціальний орган державної виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної правової політики. Його роль у державному управлінні є всеохоплюючою, адже права і свободи людини, їх утвердження, забезпечення реалізації, охорона і захист мають здійснюватися не хаотично і на розсуд публічних службовців, а системно, ґрунтовно на чинному законодавстві та у відповідності до його вимог. Міністерство юстиції України в цьому випадку виступає як центральний орган державної виконавчої влади, управлінські рішення посадовців якого спрямовані на забезпечення відповідності всього чинного законодавства вимогам правової, соціальної, людино-орієнтованої, публічно-сервісної держави, а всієї юридичної діяльності – цим вимогам і вимогам чинного законодавства. Інструменти діяльності посадовців Міністерства юстиції України – підзаконні нормативно-правові акти, адміністративні акти, адміністративні договори (можливі, але не застосовувані саме Міністерством юстиції), інші юридично значимі дії – є результатом владної правотворчої, адміністративно-процедурної діяльності, яка виявляється структурно у розробці та прийнятті, а потім у виконанні управлінських рішень, основою, рушійною силою, предметом, джерелом, результатом яких є інформація.

Встановлено, що мета публічного управління у сфері юстиції зумовлена специфікою самої сфери юстиції, її всеосяжним обсягом та обсягом тієї інформації, яка підлягає аналітичній обробці під час здійснення управлінської діяльності в зазначеній сфері. Предметно сфера юстиції потребує державно-владного впорядкування через діяльність у всіх без винятку напрямках соціального буття людини, адже реєстрація, облік, виконання можуть мати своїм предметом права і факти, які виникають у будь-якій частині

впорядкованого за допомогою норм права соціального простору. Нормативно-правові акти, що видаються органами виконавчої влади і за вимогами чинного законодавства, повинні пройти попередню процедуру «юстування», також стосуються прав і свобод людини у всіх без винятку сферах та галузях життєдіяльності людини, і з тим, аби не допустити порушення цих прав і свобод, режиму їх утвердження, забезпечення до реалізації, охорони та захисту, Мін'юст уповноважений «ревізувати» такі нормативно-правові акти.

З'ясовано, що виконання визначених законодавством за відповідним органом публічного адміністрування завдань здійснюється не лише шляхом зовнішньоуправлінського впливу на підвладну сферу суспільних відносин, а й шляхом забезпечення їх виконання шляхом організації діяльності самого органу, адже його управлінська робота побудована за структурно-функціональним розподілом праці і потребує належного внутрішньоуправлінського впливу з метою забезпечення функціонування і виконання покладених завдань на відповідному професійно-фаховому рівні.

Наголошено, що предмет відання Міністерства юстиції України – сфера юстиції (або сама собою «юстиція») є багатооб'єктною галуззю суспільних відносин, де діяльність держави спрямована на запобігання, виявлення та усунення порушень норм права, реалізацію державної правової політики, що спрямована на підтримання законності, утвердження, забезпечення, захисту прав та свобод людини та громадянина, забезпечення функціонування системи правосуддя та дотичних до неї юридичних інституцій. Своєю чергою повноваження Міністерства юстиції України за своїм обсягом (їх понад сто) охоплюють всі напрями і відгалуження правової політики держави, і, будучи нормативним виразом необхідних до здійснення дій міністерства з метою виконання ним функцій і завдань держави, виявляють діяльнісний складник його адміністративно-правового статусу і водночас демонструють специфіку його місця у системі публічного адміністрування і органів, що його призначені здійснювати. На кожному етапі управлінської діяльності Міністерства юстиції України воно виявляється як суб'єкт правотворчої, адміністративної, публічно-сервісної та адміністративно-юрисдикційної діяльності.

Зроблено висновок, що вся управлінська праця Міністерства юстиції України є процесом розробки і прийняття управлінських рішень, орієнтованих на виконання прямого призначення Міністерства юстиції через виконавчо-розпорядче правозастосування, спрямоване на впорядкування сфери, що є зовнішньою стосовно самого Міністерства юстиції – сфери юстиції, щодо якої саме Міністерство є начебто «надбудовою». Така управлінська праця завжди заснована на збиранні, закріпленні, оцінці, дослідженні, трансформації інформації як рушійної сили приведення всього об'єктивного простору у новий, якісніший стан.

У підрозділі 4.4 «Інформаційно-аналітична діяльність як елемент внутрішньої організаційно-управлінської діяльності в органах публічного управління та Міністерстві юстиції України» здобувач розкрив окремі аспекти організації інформаційно-аналітичної діяльності у структурних підрозділах Міністерства юстиції України.

Наголошено, що розуміння публічного управління не обмежується зовнішньоуправлінським впливом органів і посадових осіб на об'єкти, що знаходяться у підвладних їм сферах та галузях суспільних відносин – для забезпечення належного рівня функціонування органу публічного адміністрування його роботу потрібно організувати відповідно до вимог чинного статутного законодавства про нього. Мета та завдання діяльності органу публічного управління можуть бути реалізовані належним чином, повноваження здійснені, функції виконані цим органом через його публічно-владну діяльність лише за умови належної організації його функціонування як внутрішньо несуперечливої та самодостатньої структури у системі органів публічного адміністрування.

З'ясовано, що диференціація управлінської праці, рівно як і внутрішнє структурування органів виконавчої влади з метою оптимізації і забезпечення ефективності такої праці, передбачає здійснення управління всередині цих органів. Внутрішнє управління організацією функціонування і забезпечення належного виконання відповідним органом виконавчої влади покладених на нього завдань – це передумова належного виконання відповідним органом його призначення, а в остаточному рахунку – можливість проведення в життя вимог Конституції стосовно виконання державою її основного обов'язку – утвердження і забезпечення прав і свобод людини, а тому внутрішньоорганізаційне управління, що здійснюється всередині органу виконавчої влади, значно впливає на характер та ефективність, результативність роботи відповідного органу.

Поєднуючи досвід діяльності загалом органів виконавчої влади та безпосередньо Міністерства юстиції України, встановлено, що:

1) внутрішньоорганізаційний складник, що полягає у налагодженні безперервного функціонування Міністерства юстиції України відповідно до покладених на нього завдань, є органічним складником різних форм організуючого впливу, без реалізації якого неможливо досягти ефективності виконання відповідним державним органом його функцій і завдань;

2) діяльність з приводу організації функціонування державного органу полягає у налагодженні, впорядкуванні взаємин посадовців і службових осіб у межах виконання ними їх функціональних обов'язків для досягнення спільної для них мети – виконання Міністерством юстиції України покладених на нього функцій і завдань, яке (виконання) складається із мозаїки реалізації кожною посадовою і службовою особою міністерства її частини функціоналу;

3) організаційні відносини, що складаються в Міністерстві юстиції України, мають досить широкий спектр – від створення самого органу із його внутрішнім структуруванням до функціонального забезпечення участі в підготовці, прийнятті і виконанні управлінських рішень відповідними посадовими особами та службовцями – конкретними виконавцями функцій органу;

4) першочергово внутрішньоорганізаційні управлінські відносини у своєму розвитку і діалектиці зумовлені місцем та призначенням Міністерства юстиції України у системі виконавчої влади, сутністю діяльності цього органу та можливими до застосування інструментами публічного адміністрування, відштовхуючись від чого структурується його внутрішня будова і функціонально-обов'язковий поділ праці;

5) всі структурні складники Мін'юсту вибудовані відповідно до певних «місій» та окремо окреслених завдань, реалізація яких кожним таким підрозділом у сукупності становить зміст діяльності Міністерства юстиції України і приводить до виконання ним його завдань та реалізації його призначення у системі управління державними і суспільними справами. В такому сенсі структурні частини Міністерства юстиції України становлять єдину внутрішньоузгоджену систему, підпорядковану спільній меті – виконуючи свій виокремлений функціонал, сприяти досягненню мети діяльності Міністерства як єдиного цілого.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукової проблеми, пов'язаної з розкриттям особливостей адміністративно-правового забезпечення інформаційно-аналітичної роботи Міністерства юстиції України, розробкою з урахуванням сучасних наукових досліджень теорії інформаційно-аналітичної діяльності як невід'ємного елемента публічно-владної діяльності суб'єктів публічного управління та вдосконаленням на цій підставі положень чинного адміністративного законодавства. За результатами дисертаційної роботи сформульовано такі основні висновки:

1. На підставі аналізу наукових джерел, які присвячені адміністративно-правовій проблематиці, запропоновано виділяти три періоди в історії розвитку адміністративно-правової наукової думки про інформаційно-аналітичну роботу (діяльність): а) з 1991 по 1999 рр.; б) з 2000 по 2013 рр.; в) з 2014 р. дотепер. Наголошено, що інформаційно-аналітична робота та інформаційно-аналітична діяльність, по-перше, лише час від часу потрапляли у сферу інтересів адміністративістів, по-друге, залишаються маловивченими та маловисвітленими об'єктами досліджень в адміністративному праві.

2. Доведено, що до методологічних особливостей дослідження адміністративно-правового забезпечення інформаційно-аналітичної роботи Міністерства юстиції України належать: а) застосовування в науково-дослідній роботі термінології, за допомогою якої визначається та фіксується зміст та співвідношення юридичних понять «інформаційно-аналітична робота» та «інформаційно-аналітична діяльність» шляхом уточнення змістового наповнення і співвідношення понять, зокрема: інформаційна «робота» та «діяльність»; аналітична «робота» та «діяльність»; інформаційно-аналітична «робота» та «діяльність»; «робота» та «діяльність»; б) використання комплексного підходу з урахуванням специфіки об'єкта дослідження, а саме адміністративно-правового забезпечення інформаційно-аналітичної роботи Міністерства юстиції України; в) використання системного підходу з урахуванням специфіки цього ж об'єкта дослідження.

3. Запропоновано авторське визначення інформаційної діяльності як соціального явища та як елементу функціонування публічної влади. Інформаційна діяльність як явище соціальної дійсності – це цілісна система процесів та операцій, що включає збирання, облік, систематизацію, зберігання, використання, поширення та захист інформації. Залежно від мети та специфіки застосування така діяльність може здійснюватися як на рівні технічної обробки інформаційних масивів без глибокої аналітичної інтерпретації, так і з метою забезпечення ефективної комунікації, підтримки прийняття рішень та оптимального функціонування інформаційних систем у різних сферах суспільного життя. Відповідно, інформаційна діяльність у сфері публічної влади – це цілісна система процесів та операцій (передбачених нормами права чи таких, що не суперечать вимогам національного законодавства), що включає збирання, облік, систематизацію, зберігання, використання, поширення та захист інформації, яка здійснюється суб'єктами публічної влади з метою: забезпечення ефективного функціонування системи публічного управління; надання якісних та доступних публічних послуг; реалізації принципів відкритості, прозорості та підзвітності влади; створення умов для інформованої участі громадян у демократичних процесах; підтримки прийняття обґрунтованих управлінських рішень на всіх рівнях публічного управління тощо.

4. У результаті дослідження встановлено, що аналітична діяльність є багатовимірним феноменом, який характеризується множинністю методологічних підходів до її розуміння та інтерпретації. Систематизація наукового дискурсу про аналітичну діяльність через аналіз наукових підходів (структурно-системного, інформаційно-прикладного і прогностично-стратегічного) та парадигм (нормативної і культурологічної) дозволила запропонувати авторське визначення аналітичної діяльності, під якою слід розуміти особливий вид професійної діяльності, яка: 1) має тісний зв'язок із інформацією, але змістовно ґрунтується на розумових здібностях суб'єкта (аналітика або групи аналітиків), який реалізує таку діяльність; 2) реалізується через систему когнітивних операцій (таких як формування гіпотез, критична

оцінка, синтез інформації чи знань, прогнозування). Ця діяльність структурована на трьох взаємопов'язаних рівнях: онтологічному (як процес пізнання), методологічному (як сукупність методів і принципів) та інституційно-функціональному (як діяльність у певних організаційних рамках), а її результатом є аналітичний продукт (наприклад, рекомендація чи прогноз), спрямований на вирішення практичних завдань.

5. Запропоновано задля всебічного розкриття теми дисертаційного дослідження поділяти публічно-владну діяльність органів виконавчої влади залежно від сфери розповсюдження владного впливу на два види: 1) зовнішню (публічне адміністрування); 2) внутрішньоуправлінську (внутрішньоорганізаційну). Публічне адміністрування – це зовнішньоорганізуюча діяльність органів виконавчої влади та інших прирівняних до них суб'єктів, яка спрямована на: а) врегулювання наявних у суспільстві відносин (правотворча діяльність); б) забезпечення реалізації прав і свобод приватної особи (публічно-сервісна діяльність); в) охорону наявних у суспільстві прав відносин (правоохоронна діяльність); г) профілактику можливих правопорушень чи шкоди державі та суспільству (контрольна та інші види профілактичної діяльності); ґ) захист прав і свобод осіб (юрисдикційна діяльність); д) підтримання нормального функціонування та розвитку суспільства. Внутрішньоорганізаційна діяльність – це діяльність, яка: а) пов'язана з внутрішньою організацією суб'єкта управління, управлінням персоналом, структуруванням та забезпеченням безперервної внутрішньо несуперечливої роботи органу виконавчої влади та всіх його структурних елементів тощо; б) має провідне значення для забезпечення якості і ефективності реалізації зовнішньої публічно-владної діяльності органів виконавчої влади.

6. Обґрунтовано необхідність розгляду інформаційно-аналітичної діяльності в двох вимірах – соціальному та правовому. Як явище соціальної дійсності інформаційно-аналітична діяльність – це високоінтелектуальна професійна діяльність, що поєднує процеси збирання, систематизації та глибокого аналізу інформації з різних джерел із застосуванням спеціальних методів дослідження, моделювання та прогнозування з метою виявлення причинно-наслідкових зв'язків, тенденцій розвитку та підготовки науково обґрунтованих висновків і рекомендацій для підтримки процесів прийняття стратегічних і тактичних рішень. Інформаційно-аналітична діяльність органів публічної влади – це професійна інтелектуальна діяльність суб'єктів публічного управління, яка передбачає систематичний збір, глибокий аналіз та інтерпретацію інформації про стан і тенденції розвитку підвідомчих сфер, виявлення управлінських проблем і можливостей, моделювання та прогнозування наслідків політичних і адміністративних рішень, а також підготовку обґрунтованих аналітичних матеріалів, висновків і рекомендацій для забезпечення ефективності публічного управління та якості державної політики.

7. Обґрунтовано та розкрито типологію інформаційно-аналітичної діяльності за цільовим критерієм, що дозволило виокремити чотири її базові види: 1) науково-дослідна інформаційно-аналітична діяльність, яка спрямована на отримання нових знань та сприяє генерації науково обґрунтованих висновків і ідей на основі системного аналізу даних; 2) оціночна інформаційно-аналітична діяльність акцентує увагу на визначенні відповідності якості та ефективності об'єктів і процесів за заданими параметрами (критеріями); 3) прогностична інформаційно-аналітична діяльність, ціллю якої є виявлення тенденцій, побудова сценаріїв і оцінка ризиків з метою передбачення майбутніх подій; 4) інформаційно-аналітична діяльність практичного спрямування, яка сприяє розробці конкретних рекомендацій та заходів для поліпшення ситуації, що склалась на практиці, наприклад, для вдосконалення правового регулювання (під час розробки законопроекту), для підвищення кваліфікації кадрів в організації (у разі визначення критеріїв, за якими обирається новий персонал організації), для підвищення ефективності маркетингу фірми (у разі визначення підходів у рекламі продукції) та будь-яких інших змін на краще у інших сферах суспільного життя.

8. Зроблено висновок, що результати інформаційно-аналітичної діяльності – це універсальний пакет опрацьованих, узагальнених і взаємопов'язаних даних, що формує надійну базу для стратегічних, тактичних та оперативних рішень у бізнесі, державному управлінні, науці й безпековій сфері. До таких результатів належать короткі інформаційні повідомлення, ґрунтовні довідки й огляди, прогнози, рекомендації та експертні висновки, а також більш «технічні» продукти – бази даних, інформаційні моделі та інтерактивні дашборди. Усі вони різняться глибиною опрацювання й деталізацією, але об'єднані спільною метою – виявлення закономірностей, трендів, ризиків і можливостей шляхом сучасних методів збору, аналізу та інтерпретації інформації. Представляються такі результати у форматах, що найкраще відповідають потребам аудиторії: від класичних письмових звітів і презентацій із візуалізацією до інфографіки, відеооглядів та інтерактивних вебплатформ. Така багатоформатність забезпечує гнучкість, швидку доступність і високу прикладну цінність інформаційно-аналітичних продуктів, істотно підвищуючи якість управлінських процесів, ефективність комунікацій і точність стратегічного планування.

9. З'ясовано, що владно-управлінська діяльність, за допомогою якої б дефініції ми її, попри всі доктринальні суперечки, не визначали («державне управління», «публічне управління», «публічне адміністрування», «публічний менеджмент»), проявляється в односторонньому, публічно-владному, організуючому, заснованому на законі та спрямованому на забезпечення закону виконанні, впливі держави через систему своїх владних органів і посадових осіб на суспільні відносини, впорядковані попередньо нормами права, з метою виведення їх на певний впорядкований рівень, де кожний їх учасник отримує гарантовану державою можливість безперешкодно реалізувати свої права і свободи і в такий же безперешкодний спосіб виконати юридичні обов'язки.

10. Зроблено висновок, що структура адміністративної компетенції Міністерства юстиції України включає до свого складу мету та завдання, предмет відання, повноваження і функції, де: а) мета – це тривалий, досяжний протягом усієї діяльності міністерства бажаний конкретний результат публічного адміністрування, який складається із досягнення проміжних разових цілей вчинення щоденних конкретних управлінських дій внаслідок практичної реалізації управлінських рішень; б) завдання впливають із мети, а їх реалізація спрямовується на досягнення проміжних цілей і загальної мети; в) предмет відання – це законодавчо визначена сфера, комплекс суспільних відносин, коло питань, щодо яких Міністерство юстиції України призначене здійснювати свою публічно-адміністративну діяльність; г) функції – це основні напрями публічно-адміністративного впливу, забезпечуючи порядок у яких Міністерство юстиції України реалізує свій статус як суб'єкт виконавчої влади.

11. Встановлено, що Міністерство юстиції України, маючи своєю метою визначені в пункті 1 Постанови Кабінету Міністрів «Про Міністерство юстиції України» параметри, здійснюючи комплекс заходів, що становлять державну правову політику, має справу з широким спектром інформації, яка є предметом, засобом і результатом управлінської праці Мін'юсту, адже процес управління, на якому б рівні він не здійснювався – від вищого до локального, – завжди є роботою з інформацією, яку збирають, аналізують, обробляють, доводять до відома, закріплюють, трансформують публічні посадові особи і службовці відповідного державного органу відповідного ієрархічного рівня. Процес розробки і прийняття управлінського рішення розпочинається з отримання інформаційного імпульсу з боку об'єкта управління, супроводжується інформаційно-аналітичними процесами і завершується отриманням інформації про результат управлінського впливу.

12. Доведено, що процес внутрішньої організації органів виконавчої влади та Міністерства юстиції України, їх структурування відповідно до окремих напрямів управлінської роботи, розподіл праці, що сприяє ефективності застосовуваних для виконання функцій і завдань органу управлінських заходів, розподіл праці між фахівцями різних рівнів управлінської вертикалі – все це пов'язано із прийняттям відповідними посадовими особами відповідних управлінських рівнів управлінських рішень, які, своєю чергою, опираються на масштабну інформаційно-аналітичну роботу. В процесі такої управлінської діяльності обсяг інформації, яка підлягає акумулюванню і обробці, її належність до управлінської проблеми, що відповідними рішеннями потрібно вирішити, повнота і відповідність об'єктивним реаліям становлять основу ефективності прийнятих на гранті її аналітичного опрацювання управлінських рішень та здійснених заходів із виконання функцій і завдань держави. Інформаційно-аналітична діяльність, як елемент внутрішньоорганізаційної роботи в Міністерстві юстиції України, на етапі виявлення управлінської проблеми, її оцінки, визначення можливих шляхів, способів та засобів її вирішення, обрання рівня, на якому таке вирішення може бути найефективнішим, ресурсів для вирішення, можливих наслідків застосування

певного інструментарію публічного адміністрування, організації виконання рішення, тобто на будь-якому етапі розробки, прийняття і виконання управлінського рішення, є визначальною і власне від ступеня повноти та всебічності її проведення прямо залежить результат, що настає, як наслідок впровадження такого управлінського рішення.

СПИСОК ПРАЦЬ, ОПУБЛІКОВАНИХ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

Статті в періодичних фахових наукових виданнях України:

1. Цибулін Т.Г. Юстиція як сфера публічного адміністрування органів виконавчої влади. *Право та державне управління*. 2024. № 3. С. 403–410. DOI: <https://doi.org/10.32782/pdu.2024.3.59>.

2. Цибулін Т.Г. Інформаційно-аналітична діяльність як унікальний вид інтелектуальної праці (адміністративно-правовий аспект). *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 9. С. 485–488. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-9/117>.

3. Цибулін Т.Г. Інформаційно-аналітична робота (діяльність) в органах юстиції як об'єкт адміністративно-правових досліджень у період з 1991 по 2013 роки. *Правові новели*. 2023. № 20. С. 320–327. DOI: <https://doi.org/10.32782/ln.2023.20.445>.

4. Цибулін Т.Г. Розвиток адміністративно-правових досліджень про інформаційно-аналітичну роботу (діяльність) в органах юстиції (період з 2014 року по сьогодні). *Право та державне управління*. 2023. № 4. С. 479–485. DOI: <https://doi.org/10.32782/pdu.2023.4.66>.

5. Цибулін Т.Г. Компетенція Міністерства юстиції України та її значення для розвитку інформаційного суспільства. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 11. С. 820–823. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-11/200>.

6. Цибулін Т.Г. Місце Міністерства юстиції України в системі органів виконавчої влади. *Право і суспільство*. 2024. № 5. С. 870–877. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.5.126>.

7. Цибулін Т.Г. Інструменти публічного адміністрування і інформаційно-аналітична діяльність органів виконавчої влади: адміністративно-правові засади співвідношення. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2023. № 4(82). С. 475–482. DOI: <https://doi.org/10.32782/1813-338X-2023.4.76>.

8. Цибулін Т.Г. Інформаційно-аналітична діяльність у змісті компетенції органу виконавчої влади. *Правова позиція*. 2023. № 3(40). С. 218–223. DOI: <https://doi.org/10.32782/2521-6473.2023-3.43>.

9. Цибулін Т.Г. Міністерство юстиції України як суб'єкт правотворчої діяльності і учасник адміністративної процедури: адміністративно-правові питання. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2024. № 4(86). С. 558–565. DOI: <https://doi.org/10.32782/1813-338X-2024.4.89>.

10. Цибулін Т.Г. Міністерство юстиції України як суб'єкт інформаційної діяльності. *Право та державне управління*. 2025. № 1. С. 415–422. DOI: <https://doi.org/10.32782/pdu.2025.1.58>.

11. Цибулін Т.Г. Сучасний рівень нормативного забезпечення інформаційно-аналітичної діяльності в Україні. *Право і суспільство*. 2025. № 1. С. 923–930. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2025.1.134>.

12. Цибулін Т.Г. Результати інформаційно-аналітичної діяльності та зв'язок даної категорій із суміжними поняттями. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 2. С. 661–664. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-2/160>.

13. Цибулін Т.Г. Інформаційна діяльність як соціальне явище та атрибут функціонування Міністерства юстиції України. *Правові новели*. 2023. № 21. Т. 2. С. 214–220. DOI: <https://doi.org/10.32782/ln.2023.21.77>.

14. Цибулін Т.Г. Проблема визначення змісту та співвідношення понять «діяльність» та «робота» у сфері інформаційно-аналітичного функціонування органів виконавчої влади. *Право і суспільство*. 2023. № 2. Т. 2. С. 519–526. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2023.2.2.79>.

15. Цибулін Т.Г. Методологічні особливості дослідження інформаційно-аналітичної роботи Міністерства юстиції України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 9. С. 619–622. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-9/153>.

16. Цибулін Т.Г. Інформаційна діяльність як ключовий фактор трансформації діяльності Міністерства юстиції України. *Правова позиція*. 2023. № 4(41). С. 173–177. DOI: <https://doi.org/10.32782/2521-6473.2023-4.35>.

17. Цибулін Т.Г. Онтологічні і епістемологічні аспекти інформаційної та аналітичної діяльності через призму функціонування Міністерства юстиції України. *Право і суспільство*. 2023. № 3. С. 622–628. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2023.3.94>.

18. Цибулін Т.Г. Нормативне забезпечення мети як елементу компетенції Міністерства юстиції України. *Правові новели*. 2023. № 19. С. 519–525. DOI: <https://doi.org/10.32782/ln.2023.19.70>.

Статті в періодичних наукових виданнях,

які індексуються в наукометричних базах Web of Sciences та Scopus:

1. Tsybulin T., Samokhvalov S., Chernyshova V. Information, Analytical and Information-Analytical Activity as a Subject of Administrative Law Research. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2025. Vol. 11. № 2. P. 361–366. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2025-11-2-361-366>.

2. Tsybulin T., Izovita A., Rekunenko T. General Requirements for the Implementation of Information and Analytical Activity in Public Administration. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2025. Vol. 11. № 3. P. 111–116. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2025-11-3-111-116>.

3. Shchebetiuk N., Tsybulin T. Ministry of Justice of the Ukrainian State during the Period of Pavlo Skoropadsky's Hetmanship (1918) in Ukrainian Historiography. *Skhidnoievropeyskyi istorychnyi visnyk – East European Historical Bulletin*. 2025. № 35. С. 48–55. DOI: <https://doi.org/10.24919/2519-058X.35.332693>.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Цибулін Т.Г. Теоретичні засади дослідження інформаційної, аналітичної та інформаційно-аналітичної діяльності в адміністративному праві. *Proceedings of the international scientific conference “Scientific innovations in law amidst the impact of the Russian-Ukrainian war on the legal system”*, Riga, the Republic of Latvia, February 7–8, 2024. Riga : Publishing House “Baltija Publishing”, 2024. P. 336–339. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-409-2-81>.

2. Цибулін Т.Г. Загальна характеристика напрямів досліджень інформаційно-аналітичної діяльності як явища правової та адміністративно-правової дійсності. *Proceedings of the international scientific conference “The latest law developments”*, Wloclawek, Republic of Poland, April 3–4, 2024. Riga : Publishing House “Baltija Publishing”, 2024. P. 353–357. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-432-0-83>.

3. Цибулін Т.Г. Додаткові професійні вимоги до публічних службовців, які залучені до інформаційно-аналітичної роботи в органах юстиції. *Proceedings of the international scientific conference “Advances in law: the view of domestic and foreign scholars”*, Riga, the Republic of Latvia, October 3–4, 2024. Riga : Publishing House “Baltija Publishing”, 2024. P. 374–377. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-493-1-98>.

4. Цибулін Т.Г. Особливості інформаційної діяльності в контексті функціонування Міністерства юстиції України. *Proceedings of the international scientific conference “Modern Achievements in Legal Science and Practice”*, Riga, the Republic of Latvia, March 19–20, 2025. Riga : Publishing House “Baltija Publishing”, 2025. P. 205–208. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-558-7-54>.

5. Цибулін Т.Г. Тенденції розвитку в Україні наукової думки про інформаційно-аналітичну діяльність в органах публічного адміністрування. *Права людини та публічне врядування* : матеріали VIII Міжнародного правничого форуму, м. Чернівці, 30 травня 2025 р. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2025. С. 494–497. DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-501-6-131>.

6. Цибулін Т.Г. Інформаційно-аналітична робота Міністерства юстиції України: проблематика та методологічні особливості дослідження. *Теоретичні та практичні проблеми реалізації норм права* : матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції, м. Кременчук, 5–7 грудня 2024 р. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2024. С. 597–600. DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-452-1-163>.

7. Цибулін Т.Г. Чинники, які впливають на ефективність інформаційної діяльності Міністерства юстиції України. *Proceedings of the international scientific conference "Theoretical foundations of law, public management and practice of their application"*, Riga, the Republic of Latvia, December 25–26, 2024. Riga : Publishing House "Baltija Publishing", 2024. P. 355–358. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-526-6-87>.

АНОТАЦІЇ

Цибулін Т.Г. Адміністративно-правове забезпечення інформаційно-аналітичної роботи Міністерства юстиції України. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – ДВНЗ «Ужгородський національний університет», Ужгород, 2025.

У дисертації досліджено особливості адміністративно-правового забезпечення інформаційно-аналітичної роботи Міністерства юстиції України через вирішення таких наукових завдань: визначити особливості розвитку наукової думки про інформаційно-аналітичну роботу та діяльність у науці адміністративного права; розкрити методологічні особливості дослідження адміністративно-правового забезпечення інформаційно-аналітичної роботи Міністерства юстиції України; на підставі аналізу представлених у наукових джерелах підходів до визначення інформаційної діяльності розкрити її зміст як сучасного соціального і правового явища; розкрити зміст та особливості аналітичної діяльності як явища соціально-правової дійсності; охарактеризувати особливості публічно-владної діяльності органів виконавчої влади; розкрити особливості інформаційно-аналітичної діяльності як явища соціальної та правової дійсності; визначити види інформаційно-аналітичної діяльності, які є поширеними у суспільстві, та діяльності органів публічного управління; охарактеризувати результати інформаційно-аналітичної діяльності, які використовуються у суспільстві і діяльності органів публічного управління; визначити інформаційно-аналітичну діяльність як елемент зовнішньої публічно-владної діяльності; охарактеризувати сучасні підходи до визначення компетенції Міністерства юстиції України як суб'єкта публічного адміністрування та розкрити специфіку її нормативного забезпечення; розкрити зв'язок та взаємовплив між елементами компетенції Міністерства юстиції України та інформаційно-аналітичною діяльністю; охарактеризувати інформаційно-аналітичну діяльність як елемент внутрішньої організаційно-управлінської діяльності, яка здійснюється в органах публічного управління та Міністерстві юстиції України.

На підставі аналізу наукових джерел, які присвячені адміністративно-правовій проблематиці, запропоновано виділяти три періоди в історії розвитку адміністративно-правової наукової думки про інформаційно-аналітичну роботу (діяльність): а) з 1991 по 1999 рр.; б) з 2000 по 2013 рр.; в) з 2014 р. дотепер. Наголошено, що інформаційно-аналітична робота та інформаційно-аналітична діяльність, по-перше, лише час від часу потрапляли у сферу інтересів адміністративістів, по-друге, залишаються маловивченими та маловисвітленими об'єктами досліджень в адміністративному праві.

Обґрунтована необхідність розгляду інформаційно-аналітичної діяльності в двох вимірах – соціальному та правовому. Як явище соціальної дійсності інформаційно-аналітична діяльність – це високоінтелектуальна професійна діяльність, що поєднує процеси збирання, систематизації та глибокого аналізу інформації з різних джерел із застосуванням спеціальних методів дослідження, моделювання та прогнозування з метою виявлення причинно-наслідкових зв'язків, тенденцій розвитку та підготовки науково обґрунтованих висновків і рекомендацій для підтримки процесів прийняття стратегічних і тактичних рішень. Інформаційно-аналітична діяльність органів публічної влади – це професійна інтелектуальна діяльність суб'єктів публічного управління, яка передбачає систематичний збір, глибокий аналіз та інтерпретацію інформації про стан і тенденції розвитку підвідомчих сфер, виявлення управлінських проблем і можливостей, моделювання та прогнозування наслідків політичних і адміністративних рішень, а також підготовку обґрунтованих аналітичних матеріалів, висновків і рекомендацій для забезпечення ефективності публічного управління та якості державної політики.

Розкрито типологію інформаційно-аналітичної діяльності за цільовим критерієм, що дозволило виокремити чотири її базові види: 1) науково-дослідна інформаційно-аналітична діяльність, яка спрямована на отримання нових знань та сприяє генерації науково обґрунтованих висновків і ідей на основі системного аналізу даних; 2) оціночна інформаційно-аналітична діяльність акцентує увагу на визначенні відповідності якості та ефективності об'єктів і процесів за заданими параметрами (критеріями); 3) прогностична інформаційно-аналітична діяльність, ціллю якої є виявлення тенденцій, побудова сценаріїв і оцінка ризиків з метою передбачення майбутніх подій; 4) інформаційно-аналітична діяльність практичного спрямування, яка сприяє розробці конкретних рекомендацій та заходів для поліпшення ситуації, що склалась на практиці, наприклад, для вдосконалення правового регулювання (під час розробки законопроекту), для підвищення кваліфікації кадрів в організації (у разі визначення критеріїв, за якими обирається новий персонал організації), для підвищення ефективності маркетингу фірми (у разі визначення підходів у рекламі продукції) та будь-яких інших змін на краще у інших сферах суспільного життя.

Сформульовані інші висновки та пропозиції щодо вдосконалення особливості адміністративно-правового забезпечення інформаційно-аналітичної роботи Міністерства юстиції України.

Ключові слова: адміністративно-правовий статус, аналітична діяльність, владна діяльність, інформаційна діяльність, інформаційно-аналітична діяльність, інформаційно-аналітична робота, компетенція, Міністерство юстиції України, публічне адміністрування, публічне управління, юстиція.

Tsybulin T.H. Administrative and legal support for information and analytical work of the Ministry of Justice of Ukraine. – Qualifying scientific work as a manuscript.

The dissertation for obtaining a scientific degree of doctor of legal sciences in the specialty 12.00.07 – administrative law and process; financial law; information law. – Uzhhorod National University, Uzhhorod, 2025.

The dissertation explores the features of the administrative and legal support of the information and analytical work of the Ministry of Justice of Ukraine through the solution of such scientific tasks as: to determine the features of the development of scientific thought about information and analytical work and activity in the science of administrative law; to reveal the methodological features of the study of the administrative and legal support of the information and analytical work of the Ministry of Justice of Ukraine; based on the analysis of the approaches presented in scientific sources to the definition of information activity, to reveal its content as a modern social and legal phenomenon; to reveal the content and features of analytical activity as a phenomenon of social and legal reality; to characterize the features of public and government activities of executive authorities; to reveal the features of information and analytical activity as a phenomenon of social and legal reality; to determine the types of information and analytical activity that are common in society and the activities of public administration bodies; to characterize the results of information and analytical activity that are used in society and the activities of public administration bodies; to define information and analytical activity as an element of external public and governmental activity; to characterize modern approaches to defining the competence of the Ministry of Justice of Ukraine as a subject of public administration and to reveal the specifics of its regulatory support; to reveal the connection and mutual influence between the elements of the competence of the Ministry of Justice of Ukraine and information and analytical activity; to characterize information and analytical activity as an element of internal organizational and managerial activity carried out in public administration bodies and the Ministry of Justice of Ukraine. Based on the analysis of scientific sources devoted to administrative and legal issues, it is proposed to distinguish three periods in the history of the development of administrative and legal scientific thought on information and analytical work (activity): a) from 1991 to 1999; b) from 2000 to 2013; c) from 2014 to the present. It is emphasized that information-analytical work and information-analytical activity, firstly, only occasionally fell into the sphere of interests of administrativists, and secondly, remain little-studied and little-exposed objects of research in administrative law. The need to consider information-analytical activity in two dimensions – social and legal – is justified. As a phenomenon of social reality, information-analytical activity is a highly intellectual professional activity

that combines the processes of collecting, systematizing and in-depth analysis of information from various sources with the use of special research methods, modeling and forecasting in order to identify cause-and-effect relationships, development trends and prepare scientifically based conclusions and recommendations to support the processes of making strategic and tactical decisions. Information and analytical activities of public authorities are professional intellectual activities of public administration entities, which involve systematic collection, in-depth analysis and interpretation of information on the state and trends in the development of subordinate spheres, identification of management problems and opportunities, modeling and forecasting the consequences of political and administrative decisions, as well as the preparation of substantiated analytical materials, conclusions and recommendations to ensure the effectiveness of public administration and the quality of state policy. The typology of information and analytical activities according to the target criterion is revealed, which allowed us to distinguish four of its basic types: 1) scientific and research information and analytical activities, which are aimed at obtaining new knowledge and contribute to the generation of scientifically sound conclusions and ideas based on systematic data analysis; 2) evaluative information and analytical activities focus on determining the compliance of the quality and efficiency of objects and processes with given parameters (criteria); 3) predictive information and analytical activities, the purpose of which is to identify trends, build scenarios and assess risks in order to predict future events; 4) information and analytical activities of a practical nature, which contribute to the development of specific recommendations and measures to improve the situation that has developed in practice, for example, to improve legal regulation (when developing a bill), to improve the qualifications of personnel in the organization (when determining the criteria by which new personnel of the organization is selected), to increase the effectiveness of the company's marketing (when determining approaches to product advertising) and any other changes for the better in other areas of public life. Other conclusions and proposals have been formulated to improve the specifics of the administrative and legal support of the information and analytical work of the Ministry of Justice of Ukraine.

Key words: administrative and legal status, analytical activity, competence, government activity, information activity, information and analytical activity, information and analytical work, justice, Ministry of Justice of Ukraine, public administration, public management.

Підписано до друку 04.11.2025. Формат 60x90/16. Папір офсетний.
Друк цифровий. Умовн. друк. арк. 1,9. Тираж 100 прим. Зам. № 1144.
Видавництво і друкарня – Видавництво «Юридика»
65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1
Телефони: +38 (095) 934-48-28, +38 (097) 723-06-08
E-mail: mailbox@juridica.od.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7653 від 18.08.2022 р.